WYDAWNICTWA CENTRALNEJ BIBLJOTEKI WOJSKOWEJ

Nr. 6.

T. IV. 1927.

3. Wojskowe wiadomości bibljograficzne.

BIBLJOTEKARSTWO WOJSKOWE.

STUHLMANN FRIEDRICH, Dr. — *Die Deutsche Heeresbücherei in Berlin. Berlin, 1927, Eisenschmidt. Str. 94.—C. B. W. sygn. 112.034/II.*

Ppłk. Stuhlmann, zastępca dyrektora Deutsche Heeresbücherei, kreśli dzieje wojskowego bibljotekarstwa niemieckiego od czasów napoleońskich aż do r. 1926. Autor wspomina więc wszystkie ważniejsze bibljoteki wojskowe, jakie w tym czasie istniały, podaje daty ich powstania oraz stan zbiorów. Główną część pracy poświęca Deutsche Heersbücherei t. j. obecnej głównej Bibljotece Wojskowej w Berlinie. Omawia więc jej genezę i związane z tem zmiany planów co do jej umiejscowienia i charakteru; następnie rozpatruje jej organizację wewnętrzną, etaty personalne, regulamin udostępniania, stan zbiorów, ich podział, rozkład zajęć bibljotecznych, główne linje bieżącej pracy techniczno-bibljotecznej, frekwencję bibljoteczną oraz bibljotekarskie wydawnictwa, a mianowicie kwartalnie wychodzące Mitteilungen der Deutschen Heeresbücherei (C. B. W. sygn. 15.629/II), które obok wykazów ostatnich nabytków bibljotecznych, zawierają wstępy, zaznajamiające czytelników z wewnętrzną organizacją Dt. Heeresbücherei. Osobny ustęp poświęca autor opisowi budynku jak także ogólnej organizacji wojskowego bibljotekarstwa niemieckiego, które nosi charakter centralistyczny. Uderza przytem wielkie podobieństwo do ram organizacyjnych naszego bibljotekarstwa wojskowego, należy jednak dodać, że rozkazy M S. Wojsk., ustalające ramy naszego bibljotekarstwa, są nieco wcześniejsze.

W zakończeniu poświęca autor dodatkowy rozdział omówieniu systematyki nauk wojskowych, do czego dołącza projekt katalogu systematycznego.

Książka, jakkolwiek poświęcona bibljotekarstwu niemieckiemu, stanowi cenny przyczynek do dziejów ogólnego bibljotekarstwa wojskowego.

WYSZKOLENIE WOJSKA.

ARTIEMIENKO N., BLUMBERG Z. i WOLF J. — *Podwižnoj łagier. Moskwa, 1927, Wojennyj Wiestnik, Str. 122.—C. B. W. sygn. 76.809/II.*

Jest to podręcznik dla dowódców i instruktorów politycznych o sposobie prowadzenia pracy podczas t. zw. obozów ruchomych, t. j. kilkunastodniowych ćwiczeń taktycznych w terenie. Składa się z 4 rozdziałów: I. Zadania obozu ruchomego; II—Przygotowania obozu; III—Organizacja i kierownictwo ćwiczeń; IV—Praca polityczno-oświatowa.

ORDYNSKIJ — *Otdielenije rucznogo pulemiota w boju. Moskwa — Leningrad, 1927, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 80.*

Broszura poświęcona walce sekcji ręcznego karabinu maszynowego (według naszej organizacji drużyny—sekcja fizyljerska). Autor w przystępnej formie rozpatruje działania podczas zwiadów, ubezpieczenia marszu, ubezpieczenia postoju, natarcia i obrony. Jako przykłady podane są 3 zadania na zwiady, ubezpieczenie marszu i ubezpieczenie postoju.

GUROW S. — *Ochranienie piechoty na pochodie. Moskwa — Leningrad, 1927, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 32.*

Popularna broszura poświęcona zagadnieniom ubezpieczenia podczas marszu. Składa się z następujących rozdziałów: I — Dlaczego należy się zawsze ubezpieczać (podane są 2 przykłady z wojny światowej na froncie rosyjskim); II — Zadania ubezpieczenia; III — Siły i oddalenie ubezpieczenia; IV — Sekcja jako ubezpieczenie podczas marszu; V — Ubezpieczenie plutonu podczas marszu; VI — Ubezpieczenie kompanji; VII — Przeciwlotnicze i przeciwgazowe ubezpieczenia piechoty podczas marszu.

GŁAZATOW W. i ALEKSIEJEW W.—*Takticzesko-strielkowoja podgotowka pulemiotnych czastiej. Moskwa—Leningrad, 1927, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 192—C. B. W. sygn. 76.805/II.*

Praca obejmuje całokształt metodyki ćwiczeń bojowych kompanji karabinów maszynowych. Autorzy nie poruszają tutaj wcale zagadnień początków szkolenia poszczególnych numerów obsługi karabinu maszynowego, wychodząc z założenia, że dostatecznie jasno omawia je regulamin strzelecki i kilka prac specjalnych.

Książka składa się z 5 rozdziałów: I — Ćwiczenia obsługi karabinu maszynowego; II—Ćwiczenia sekcji; III—Ćwiczenia plutonu; IV—Ćwiczenia z dowódcami oddziałów karabinów maszynowych; V—Ćwiczenia kompanji karabinów maszynowych.

WYCHOWANIE FIZYCZNE.

Ausbildungsvorschrift für Leibesübungen. Berlin, 1926, Mittler. Str. 212—C. B. W. sygn. 212 004/II.

Regulamin ten omawia tylko ćwiczenia, które są niezbędne dla wychowania i wyszkolenia żołnierza, a podane w nim ćwiczenia przeznacza dla wszystkich szeregowców. Regulamin rozpatruje więc myśli przewodnie ćwiczeń, ich kierownictwo, prowadzenia ćwiczeń, emulacyjne przedsięwzięcia, wskazówki hygieniczne do ćwiczeń, kostjum ćwiczebny, sprzęt ćwiczebny, place ćwiczeń, pływanie i t. d.

BUŁYGIN N.—*Strielkowyj sport. Moskwa, 1926, Wojennyj Wiestnik. Str. 232. —C. B. W. sygn. 76.565/II.*

Książka wydana została przez Sekcję Strzelecką Wyższej Rady Wychowania Fizycznego przy W. C. I. K. Zawiera ona metodykę sportowego wyszkolenia strzeleckiego, omawiając następujące zagadnienia: I—Istota metody szkolenia; II—Zasady strzelania z rewolweru i karabinu; III—Wstępna nauka strzelania z rewolweru i karabinu (na krótką odległość); IV—Małokalibrowy karabinek systemu A. Smirnskiego do amunicji bocznego ognia kal. 22; V — Małokalibrowe naboje bocznego ognia kal. 22; VI — Broń pneumatyczna; VII—Praktyka w strzelaniu z karabinu; VIII—Warunki, wpływające na celność strzału; IX – Przybory do strzelania; X—Rady praktyczne.

PIECHOTA.

LIGNAU A.—*Wooruženije, organizacja i snariaženije piechoty. Leningrad, 1927, Sztab R. K. K. A. Naučzno-ustawnoj Otdieł. Izdanije wojennoj tipografji uprawlenija dielami Narkomwojenmor i R. W. S. S. S. S. R. Str. 207.—C. B. W. sygn. 76.812/II.*

Autor przedstawia w swej książce rodzaje uzbrojenia, organizację i wyposażenie współczesnej piechoty, rozpatrując oprócz sowieckiej piechoty francuską, angielską, niemiecką, polską, rumuńską, łotewską, finlandzką, estońską turecką i amerykańską. Lignau jako punkt wyjścia swej pracy wziął ewolucję piechoty w okresie wojny światowej. Następnie rozpatruje sprawę realizacji tych postulatów przez wojska różnych państw, daje ocenę tego, co się udało w tej dziedzinie osiągnąć i oświetla nowe tendencje dalszego rozwoju piechoty.

Książka składa się z 4 części: I—Środki walki piechoty; II—Organizacja piechoty; III—Wyposażenie piechoty w sprzęt i amunicję; IV—Piechota czerwonej armji.

PAGÉZY EUGÈNE—*col. L'emploi du canon de 75 comme canon d'accompagnement. Paris, 1927, Levrault.*

Autor poświęca swą pracę rozsrząśnięciu pytania, czy słusznem jest że przydzielono piechocie jako działko towarzyszące działo 75 mm oraz jak należy tego działka w tem zastosowaniu używać.

Zarówno sam temat, jak i sposób jego opracowania czynią z pracy ppłka Pagézy poważny nabytek naukowy, zarówno dla oficerów służby czynnej jak i rezerwy.

INŻYNIERJA WOJSKOWA I SAPERZY.

SCHWARTE MAX, *Gen. — Kriegstechnik der Gegenwart. Mit vielen Skizzen und 190 Abbildungen auf 30 Tafeln. Berlin, 1927, Mittler. Str. XI, 586.—C. B. W. sygn. 111.703/III.*

W roku 1920 wydał gen. Schwarte książkę pt. *Technik im Weltkriege* (Berlin 1920, Mittler. — C. B. W. sygn. 9183/II), która omawiała rozwój techniki niemieckiej w czasie wojny światowej. Obecna książka gen. Schwartego jest poświęcona również zagadnieniu postępu w dziedzinie techniki wojennej tylko w ujęciu znacznie szerszem. Autor obejmuje w niej całokształt techniki, jej wszystkich środków dyspozycyjnych oraz źródeł, z których technika wojenna czerpie materjały dla swego rozwoju, a nadto nie ogranicza się tylko do zdobyczy niemieckich na tem polu, lecz sięga do danych porównawczych innych państw. Gen. Schwarte jest przytem autorem tylko niektórych rozdziałów oraz redaktorem całości, większość jednak rozdziałów piszą wybitni fachowcy w danych dziedzinach. Książka więc rozpada się na następujące rozdziały: *Schwarte*, gen. — O istocie techniki wojennej; *Eckardt*, ppłk. i *Loebell*, mjr. — Lekka broń piechoty i jej amunicja (omawia ręczną broń, karabiny maszynowe oraz ich amunicję); *Schwarte*, gen. i *Magerer*, mjr. — Ciężka broń towarzysząca piechoty (ręczne i karabinowe granaty oraz granatniki, miotacze min); *Drees*, mjr. *Bromhard*, ppłk. — Sprzęt artyleryjski (niemiecki i zagraniczny; *Justrow* mjr.—Amunicja artyleryjska (znaczenie amunicji przed wojną, znaczenie amunicji podczas wojny ze stanowiska polityki surowców, rozwój amunicji podczas wojny ze stanowiska konstrukcyjnego, dalszy rozwój amunicji artyleryjskiej po wojnie); *Wabnitz*, ppłk. — Technika saperska (cel i istota zadania techniki saperskiej, środki tej techniki, jej zastosowanie, budowa stanowisk i wojna pozycyjna, natarcie w wojnie pozycyjnej, budowa fortyfikacyj); *Hanslian*, dr. — Wojna chemiczna i jej środki ochronne (środki, walki, metody wojny chemicznej, środki obronne); *Schwarte*, gen.—Lotnictwo (balony sterowe i ich sprzęt, płatowce, przyrządy używa-

ne w lotnictwie, środki walki lotniczej); *Stadie*, inż. i *Ausiman*, kpt.—Sprzęt motorowy (samochody, czołgi, pancerne automobile, motoryzacja wojska); *Schwarte*, gen. i *König*, dr. — Optyczne aparaty (wymagania wojskowe i techniczne wykonanie); *Voss*, kpt. i *Nebel*, kpt—Łączność; *Kölzer*; dr. — Wojskowa służba meteorologiczna (Niemcy, Francja i inne państwa); *Boelcke*, ppłk. —Pomiary terenu, zużytkowanie terenu i mapy; *Arps*, kpt. i *Blechsmitd* — Okręty wojenne; *Paul*, kpt i *Ehrenberg*, —Łodzie torpedowe, motorowe łodzie torpedowe; *Spindler*, kontradm. i *Ehrenberg* —Łodzie podwodne; *Laudahn*,—Maszyny okrętowe; *Globig*, kpt.—Okrętowe i nadbrzeżne działa; *Wehr*, kpt. — Torpedy; *Ruge*, kpt. — Miny; *Bindseil*, kpt. — Sygnalizacja morska; Morskie lotnictwo; *Grassman*, kpt. i *Frede*—Punkty oporu w wojnie morskiej; *Altgelt*, dr. i *Adam*, dr.—Wojenna służba sanitarna; *Steinmetz*, — Dostosowanie przemysłu do potrzeb wojny.

Na końcu dodała redakcja bardzo przejrzysty i dokładny skorowidz rzeczowy.

Książka napisana bardzo fachowo ale równocześnie obliczona na pod niesienie zaufania narodu niemieckiego do zdolności technicznej dawnego wojska cesarskiego i na obudzenie w nim ducha wojny odwetowej.

SZILDBACH K. — *Czto nużno znat' krasnoarmiejcu pro inżeniernyje wojska. Moskwa—Leningrad, 1927, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 68.*

Autor na początku broszury omawia czem są oddziały techniczne, ich rodzaje, organizację oraz współdziałanie z innemi rodzajami broni. Następnie, opowiedziawszy pokrótce o maskowaniu, przechodzi do kolejnego przedstawienia działalności i zadań saperów, pontonierów, oddziałów reflektorów, elektrotechników, wojsk samochodowych i kolejowych.

BRILEWICZ A., SIMANOW N., SPIRING M. — *Wojskowoje inżeniernoje dieło dla konnicy. Moskwa, 1927, Wojennyj Wiestnik. Str. 311.—C.B.W. sygn. 76.727/II.*

Praca ta została napisana według programu wykładów inżynierji wojskowej w sowieckich szkołach kawaleryjskich. Współczesne zwiady kawalerji muszą dostarczać nie tylko taktycznych lecz i technicznch wiadomości, skąd wynika, że wszyscy dowódcy kawalerji powinni orjentować się w inżynierji wojskowej, saperce i minerstwie. Autorzy oparli się w swej pracy głównie na regulaminach i instrukcjach wojsk technicznych,

Książka składa się z następujących rozdztałów: maskowanie, fortyfikacja polowa, mosty, drogi zwykłe, koleje, minerstwo, budownictwo polowe, zastosowanie elektrotechniki na wojnie, ogólne wiadomości o inżynieryjnem przygotowaniu kraju.

SPIRING M.—*Okapywanije piechoty pod ogniom protiwnika ili w widu jego. Moskwa—Leningrad, 1927, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 48.*

Jest to broszura przeznaczona dla żołnierzy, zawierająca zasadnicze wiadomości z dziedziny okopywania się. Składa się z 4 rozdziałów: I — Co to jest okopywanie się, poco ono jest potrzebne i za pomocą czego się odbywa; II — Okopywanie się pojedyńczego strzelca i karabinu maszynowego; III—Umocnienie się w razie zatrzymania w jednem miejscu; IV—Jak okopywać się w różnych wypadkach.

ŁĄCZNOŚĆ.

JUPPE, *Hptm.—Unterrichtsbuch für die Nachrichtentruppe und Truppennachrichtenverbände. Berlin, 1927, Off. Worte. Str. 516.—C.B.W. sygn. 111.962/II.*

Podręcznik ten, oparty na wszystkich istniejących a obowiązujących regulaminach, ma być pomocą dla instruktorów wojsk łączności, oraz dla

instruktorów wszystkich służb opartych o służbę łączności. Wobec tego, że odnośne regulaminy niemieckie są jeszcze przerabiane, książka w szczegółach różni się od postanowień regulaminów wydanych po 1/7.1926. Autor korzystał przy redakcji pracy z pomocy szeregu specjalistów, którzy opracowywali oddzielne dziedziny służby łączności. Podręcznik, nie dążąc do eliminowania znajomości samych regulaminów, daje jednak klucz do orjentacji w podstawowych zagadnieniach służby łączności. Książka dzieli się na 4 główne części, a mianowicie: 1) Szczegóły historyczne, 2) Dział zagadnień ogólno-wojskowych, 3) Ogólne i techniczne wyszkolenie wojsk łączności, 4) Użycie wojsk łączności.

WOJNA CHEMICZNA.

AWINOWICKIJ J.—*Wojenno-chimiczeskoje dieło. Moskwa, 1927, Wojennyj Wiestnik. Str. 135.—C.B.W. sygn. 76.915/II.*

Jest to podręcznik szkolenia w wojnie gazowej, przeznaczony dla młodszych oficerów. Autor zebrał w swej książce cały materjał potrzebny do wyszkolenia szeregowych. Praca składa się z 5 rozdziałów: I—Gazy bojowe; II—Atak gazowy i jego taktyczne zastosowanie; III—Środki i sposoby obrony przeciwgazowej; IV—Meteorologja i wojna gazowa; V—Organizacja, treść i metody szkolenia w walce gazowej.

Na końcu książki znajduje się bibljografja przedmiotu, licząca 15 tytułów prac w języku rosyjskim, zarówno oryginalnych jak i tłumaczonych.

BLOCH P., *col.—La guerre chimique. Préface du gén. Weygand—Paris, 1927, Levrault.—Str. XV, 119.—C.B.W. sygn. 111.673/II.*

Dzieło płk. Blocha, jednego z najwybitniejszych techników wojskowych, omawia wszechstronnie zagadnienie wojny chemicznej. Po opisaniu mianowicie wszystkich środków, użytych przez obie grupy przeciwników w czasie wojny światowej, rozpatruje wojnę chemiczną w przyszłości, jej środki i metody oraz niebezpieczeństwa zarówno dla mieszkańców w głębi kraju jak i dla wojska na froncie. Wskazuje też jaką przewagę uzyskuje przeciwnik, który potrafi zaskoczyć drugiego niespodziewanie ilością i jakością materjału gazowego. Wreszcie zostawia to, co każdy naród dla swej obrony w tym względzie potrzebuje i porównuje te potrzeby ze stanem zaopatrzenia i przygotowania Francji.

MARYNARKA WOJENNA.

PIETROW M.—*Morskaja oborona bieriegow w opytie poslednich wojn Rossiji. Leningrad, 1927, Sztab R.K.K.A. Uprawlenije po Issledowaniju i Ispolzowaniju Opyta Wojn. Izdanije wojennoj tipografji uprawlenija diełami Narkomwojemor i R.W.S. S.S.S.R. Str. 207.—C.B.W. sygn. 76.645/II.*

Zadaniem pracy jest uprządkowanie doświadczenia obrony wybrzeży morskich, zaczerpniętego z 3 ostatnich wojen Rosji, w których działania morskie odegrały poważniejszą rolę, tj. wschodniej, rosyjsko-japońskiej i światowej. Autor rozpatruje zagadnienie przedewszystkiem z punktu widzenia roli floty wojennej, wskutek czego sprawy związane z obroną inżynieryjną i działaniami wojska lądowego nie zostały należycie wyświetlone. Książka składa się z 6 rozdziałów: I—Obrona wybrzeży podczas wojny wschodniej 1854/55r.; II—Wojna rosyjsko-japońska na morzu; III—Idee obrony wybrzeży przed wojną światową; IV—Początki wojny światowej i kampanja 1914 na morzu Bałtyckiem; V — Zarys działań wojennych floty bałtyckiej w latach 1915—17; VI—Kampanja na morzu Czarnem podczas wojny światowej.

Wojna krymska i rosyjsko-japońska opracowane zostały na podstawie materjałów drukowanych, wojna zaś światowa na podstawie materjałów archiwal-

nych i niedrukowanych monografij, napisanych przez pracowników morskiej komisji historycznej w okresie jej istnienia (1919—1924).

PROWADZENIE WOJNY.

PECHAUD MARCEL.—*Politique et fonctionnement des transports par chemin de fer pendant la guerre. Paris, 1927, Les Presses Universit Str. XII, 305.—C B.W. sygn. 111.669/II.*

Studjum nad polityką i funkcjonowaniem transportów kolejowych należy — jak wiadomo — do dziedziny historji socjalnej i gospodarczej wojny światowej. Koleje bowiem odgrywają w życiu narodów pierwszorzędną rolę i stan gospodarczy krajów zależy od ich funkcjonowania. Naodwrót jednak dobre funkcjonowanie koleji uzależnione jest od stanu innych dziedzin życia gospodarczego. Wpływ więc wojny na funkcjonowanie koleji i sprawność koleji podczas wojny — to szerokie zagadnienie o doniosłości nie tylko socjalnej i gospodarczej ale i czysto wojskowej. Książka Pechaud rozpatruje zagadnienie uwidocznione w tytule w dwojakim sensie, raz—jak francuskie koleje potrafiły pogodzić ciężkie obowiązki wobec potrzeb wojska z wymaganiami życia gospodarczego kraju oraz jak—mimo trudności natury technicznej, gospodarczej i finansowej — potrafiły utrzymać w pełni swoją sprawność. Autor dzieli książkę na 5 części: Pierwszą poświęca historji koleji francuskich, w drugiej przedstawia organizację i stan kolejnictwa w chwili wybuchu wojny, w trzeciej części omawia działalność koleji w czasie wojny i bezpośrednio po wojnie; w czwartej rozpatruje transportowanie wojsk angielskich i amerykańskich; w części piątej przytacza dane dotyczące roli, jaką w czasie wojny światowej odegrały koleje 5 głównych towarzystw.

SZCZEPAŃSKI MAX DR.—*Politik als Kriegsführung. Berlin, 1926, Verlag v. Schlieffen. Str. 54.—C B.W. sygn. 111.815/II.*

Książka poświęcona jest teoretycznym dociekaniom, zmierzającym do ścisłego zdefinjowania określenia strategji oraz wykreślenia stosunku polityki do strategji. Zagadnienie, postawione przed stu laty przez Clausewitza, roztrząsane przez cały szereg autorów z Moltkem, Lorighovenem i Ludendorffem na czele, ujmuje Szczepański następująco: Polityka prowadzi sprawy państwa; polityka jest sztuką kierowania państwem. Polityka wewnętrzna prowadzi wewnętrzne życie państwa, zewnętrzna zaś układa stosunki międzypaństwowe i międzynarodowe. Treść i cel polityki stanowi utrzymanie potęgi państwa lub zdobycie tej potęgi. Polityka używa dyplomatycznych lub gwałtownych środków. Gwałtownym środkiem polityki jest wojna. Prowadzenie wojny jest więc polityką siły i potrzebuje w tym celu wojska, a dla użycia wojska potrzebuje sztuki prowadzenia wojska i wojny.

SWIATŁOWSKIJ E.—*Ekonomika wojny. Moskwa, 1926, Wojennyj Wiestnik. Str. 486.—C.B.W. sygn. 76.659/II.*

Zadaniem pracy jest wykazanie współzależności między wojną a gospodarstwem społecznem. Składa się ze wstępu i 3 części. I—Ekonomiczne czynniki potęgi wojskowej; II—Wpływ wojny na ekonomikę; III—Czynniki mobilizacji ekonomiki i organizacji gospodarstwa narodowego.

Jako dodatek umieszczony jest wykaz literatury zagadnienia oraz statystyka wojny światowej, omawiająca liczebność sił zbrojnych, specjalizację tecznicznych środków wojny i ich liczebność, transport, produkcję wojenną i zaopatrzenie.

PRAWO, FINANSE, POLITYKA, PUBLICYSTYKA I PROPAGANDA.

ROQUES PAUL—*Le contrôle militaire interallié en Allemagne. Septembre 1919—janvier 1927. Paris, 1927. Levrault. Str. VIII, 150.*

Sprawie wojskowej kontroli międzyaljanckiej w Niemczech, a więc zagadnieniu nie tylko politycznej ale i wojskowej wielkiej doniosłości, poświęca

były członek sztabu gen. Nolleta i gen. Walcha swoje studjum. Autor, który przez sześć lat swego pobytu w Berlinie miał możność zetknięcia się z rzeczywistym stanem rzeczy a równocześnie z głównymi przedstawicielami wojskowości niemieckiej, opisał, opierając się na materjale, zawartym w archiwum Komisji Międzyaljanckiej, trudności, z jakiemi ta komisja walczyć musi, oraz rezultaty, jakie uzyskać zdołała.

Książka napisana objektywnie i poparta materjałem źródłowym przedstawia poważną wartość historyczną.

AUERBACH BERTRAND — *Le rattachement de l'Autriche à l'Allemagne. Paris, 1927, Levrault. Str. IX, 190.—C.B.W. sygn. 111.961/II.*

Jak wiadomo już w dn. 12 listopada 1918 r. uchwaliło Zgromadzenie Narodowe w Wiedniu włączenie Austrji w obręb Rzeczypospolitej Niemieckiej, jednakowoż zarówno najbliżsi sąsiedzi, jak Czechosłowacja, Jugosławja i Włochy oraz Francja i Anglja sprzeciwiły się temu stanowczo. Autor rozpatruje to zagadnienie w czterech rozdziałach. W pierwszym mówi o roli, jaką odegrali w tej sprawie socjaliści austryjaccy a następnie przedstawia zachowanie innych państw zainteresowanych; rozdział ten dotyczy okresu od listopada 1918 do maja 1919. W drugim rozdziale rozpatruje autor zagadnienie t. zw. Anschlussu podczas pertrakcyj w St Germain i to zarówno przed samem forum obradujących jak i propagandę na rzecz tego prowadzoną w Austrji i Niemczech. Rozdział trzeci poświęca autor wypadkom od 1924 do 1926, a mianowicie ruinie ekonomicznej Austrji, z której wydobywa ją Liga Narodów, roztaczając za to nad nią opiekę oraz polityce Seipla i wogóle politykom Austrji z czasu. W rozdziale czwartym omawia autor aktualny stan sprawy połączenia Austrji z Niemcami i dochodzi do zdania, że w intesie pokoju i równowagi politycznej Europy środkowej leży utrzymanie samodzielnej Austrji.

SZUBIN I.—*Mieżdunarodnyje organizacji trudiaszczichsia. Moskwa, 1925, Gosudarstwiennoje Wojennoje Izdatielstwo. Str. 100.—C.B.W. sygn. 75.778/II.*

Jest to podręcznik dla prowadzenia propagandy wśród żołnierzy wojska sowieckiego. Autor omawia tutaj zagadnienie międzynarodowych organizacyj mas pracujących: I — Nasi przyjaciele; II — Komunistyczna międzynarodówka; III — Komunistyczna międzynarodówka młodzieży; IV — Międzynarodówka związków zawodowych; V — Chłopska międzynarodówka; VI — Święto 1-go maja; VII—Czerwona armja ostoja komunistycznej międzynarodówki.

Wykład otrzymany jest w tonie pogadanki. Ilustrują go liczne przykłady zaczerpnięte z opowiadań Wsiewołoda Iwanowa, Jacka Londona, Uptona Sinclaira i innych.

REINGOLD I.—*Osnownyje woprosy naszego budżeta. Moskwa, 1926, Finansowoje Izdatielstwo.—N. K. F. S. S. S. R. Str. 51.*

Broszura zaopatrzona w szereg wykresów i tablic wyjaśnia zasadnicze zagadnienia polityki finansowej Z. S. S. R. Jest to wydawnictwo Ludowego Komisarjatu Finansów. Składa się z następujących rozdziałów: I—Stały budżet roczny; II—Ogólny wzrost budżetu; III — Podatki i inne dochody; IV — Bezpośrednie i pośrednie podatki; V—Budżet i gospodarstwo państwowe; VI—Rozwój kredytu państwowego; VII—Obrona państwa, finansowanie życia gospodarczego i oświaty (autor podkreśla tutaj znaczne zmniejszenie wydatków na wojsko, które w ostatnich latach wynosiły 15—16% budżetu Z. S. S. R., podczas gdy w Rosji przedwojennej stanowiły one 30%); VIII—Budżety republik związkowych; IX—Budżet samorządowy; X—Budżetowe prawa Z. S. S. R. i republik związkowych.

NAGIJEW DŻANGIR—*Indja pod gniotom Anglji. Moskwa—Leningrad, 1925, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Str. 66.—C.B.W. sygn. 68.462/II.*

Broszura Nagijewa napisana została z polecenia wydziału polityczno-oświatowego Centralnego Komitetu Komunistycznego Związku Młodzieży

(Komsomoł) dla kółek propagandowych. Ten cel określa jej rodzaj. Wykład nosi charakter popularny, dane statystyczne zostały ograniczone do minimum.

Autor podził materjał na 9 rozdziałów: I—Ogólne wiadomości (terytorjum, ludność, religja kasty, języki i t. p.); II — Jak Anglicy podbili Indje; III—Jak Anglicy rządzą Indjami; IV—Eksploatacja Indyj; V—Ruch narodowy burżuazji hinduskiej; VI—Ruch robotniczy; VII—Ruch agrarny; VIII — Zadania hinduskiej partji komunistycznej; IX—Przyszłość Indyj.

DOLIWO-DOBROWOLSKIJ — *Tichookieanskaja problema. Moskwa, 1924, Wysszij Wojennyj Riedakcjonnyj Sowiet. Str. 234.—C. B. W. sygn. 75 348/II.*

Książkę poprzedza artykuł wstępny Pawłowicza p. t. Walka o Ocean Spokojny. Autor podzielił swą pracę na 11 rozdziałów: I—Zarys historyczno-geograficzny; II—Australja; III — Nowa Zelandja; IV — Zachodnie wybrzeża Oceanu Spokojnego; V—Siły morskie Japonji i Chin na Oceanie Spokojnym; VI—Główne wyspy Oceanji; VII—Amerykańskie wybrzeża Oceanu Spokojnego od Alaski do Panamy; VIII—Kanał Panamski; IX—Południowo-amerykańskie wybrzeże Oceanu Spokojnego; X — Współczesna polityczna i wojskowa sytuacja na Oceanie Spokojnym (położenie z grudnia 1923 r.); XI—Literatura przedmiotu (prawie wyłącznie przedwojenna).

Praca napisana interesująco, ale dosyć powierzchownie.

KOWALENKO. P — *Kniżka politiczeskoj gramoty. 14 izdanije, Moskwa b. r., Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Str. 219.—C.B.W. sygn. 76.047/I.*

Jest to jeden z najwięcej rozpowszechnionych popularnych podręczników sowieckiej nauki obywatelskiej, który w przeciągu 3 lat rozszedł się w ilości 700.000 egzemplarzy. Składa się z następujących rozdziałów: I — Kapitalizm przemysłowy; II — Imperjalizm; III — Rewolucja socjalistyczna, komunizm; IV — Zasadnicze momenty rozwoju ruchu rewolucyjnego w Rosji; V — Rosyjska partja komunistyczna (bolszewicy); VI — Międzynarodówka, VII — Komunistyczny Związek Młodzieży; VIII — Dyktatura proletarjatu, republika sowietów; IX — Ostoja republiki sowietów—czerwona armja; X — Ekonomiczna polityka Rosji Sowieckiej; XI—Ruch zawodowy w Rosji; XII — Czerwona międzynarodówka związków zawodowych.

Na końcu książki znajdują się pytania, służące do powtórzenia zawartych tu wiadomości, wykaz literatury oraz wskazówki metodyczne jak należy czytać.

GEOGRAFJA I KARTOGRAFJA.

TIMOFIEJEW P., *prof. — Ekonomiczeskaja gieografija S.S.S.R. Izdanije IV, pierierabotannoje i dopolniennoje. Moskwa—Leningrad, 1926. Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Str. 399.—C.B.W. sygn. 76.729/II.*

Jest to podręcznik uniwersytecki, który powstał z wykładów autora. Składa się on ze wstępu, omawiającego pojęcie geografji ekonomicznej jako nauki, warunki ekonomiczne oraz ludność Z.S.S.R. oraz 4 rozdziałów: I — Ekonomiczna geografja rolnictwa, leśnictwa i górnictwa; II — Przemysł; III — Handel; IV — Transport.

Na końcu książki podane są ekonomiczne podstawy elektryfikacji Z.S.S.R.; nowe dane o składzie terytorjalnym Z.S.S.R. oraz podział ekonomiczny związku sowieckiego.

MEHLER, *Obstlt. — Geländebeurteilung im Rahmen taktischer Aufgaben. Berlin, 1927, Mittler. Str. 104, 2 mapy.—C.B.W. sygn. 112.009/II.*

Ppłk. Mehler, długoletni nauczyciel taktyki w Szkole piechoty, poświęca zbiór swoich zadań zagadnieniu oceny terenu ze stanowiska taktycznego. Autor podkreśla różnicę między opisem a oceną terenu, uważa pierwszy za fazę wstępną dla oceny terenu ze względu na zadanie taktyczne, a mianowi-

cie ze względu na następujące pytania: jaki wpływ wywiera teren walki; wpływ terenu na możliwość użycia lub nie użycia poszczególnych broni lub środków technicznych i t. d.

Wszystkie te pytania rozważa autor w obrębie 13 taktycznych zadań, a rozwiązuje częścią na mapie o skali 1:100.000, a częścią o skali 1:25 000.

KAZACZKOW A. — *Kak polzowat'sia kartami i planami. Moskwa—Leningrad, 1927, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 64.*

Elementarny podręcznik kartografji dla żołnierzy. Składa się z 9 rozdziałów: I — Sposoby oznaczania miejscowości. Mapy i plany; II — Rodzaje podziałki; III — Podziałka rosyjskich map wojskowych; IV — Jakie zagadnienia można rozwiązać za pomocą podziałki; V — Co powinno być oznaczone na mapach i planach; VI — Jak zaznacza się na mapach powierzchnię ziemi i przedmioty terenu; VII — Nierówności terenu; VIII — Orjentowanie mapy według linji miejscowości. Odnajdywanie na mapie miejsca, w którem się znajdujemy; IX — Przedmioty orjentacyjne. Odnajdywanie na mapie przedmiotu wskazanego w terenie i odwrotnie.

Broszura napisana jest jasno i przystępnie. Na końcu jej znajdują się tablice miar długości i rodzaje podziałki rosyjskich map wojskowych.

DERBER P. i SZER M. — *Oczerki choziajstwiennoj żizni Dalniego Wostoka. Moskwa — Leningrad, 1927, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Str. 300. — C.B.W. sygn. 76.730/II.*

Jest to ekonomiczno-statystyczny opis Wschodniej Syberji, t j gubernij Irkuckiej, Zabajkalskiej, Amurskiej, Primorskiej, Kamczackiej i Sachalinu, oraz autonomicznych republik Buriato-Mongolskiej i Jakuckiej.

Książka składa się z 11 rozdziałów: I — Terytorjum Dalekiego Wschodu, warunki geograficzne i ludność; II — Wędrówki ludności i kolonizacja; III — Transport; IV — Rolnictwo; V — Hodowla bydła; VI — Lasy i przemysł leśny; VII — Rybołówstwo; VIII — Myśliwstwo; IX — Górnictwo; X — Przemysł; XI — Handel.

Jako zakończenie umieszczony jest rozdział, poświęcony gospodarstwu narodowemu Dalekiego Wschodu i perspektywom jego rozwoju oraz krótki zarys Jakuckiej republiki. Spis literatury wykorzystanej przez autora obejmuje 140 tytułów.

HISTORJA POLITYCZNA.

v. TIRPITZ A., *Grossadm. — Politische Dokumente. Deutsche Ohnmachtspolitik im Weltkriege. Hamburg, 1926, Hanseatisch Verlagsanstalt. Str. XXXII, 676.— C.B.W. sygn. 111.578/II.*

Po ogromnym tomie pamiętników (*Erinnerungen.* Berlin. — C.B.W. sygn. 9.155/II) ogłasza twórca floty niemieckiej, admirał Tirpitz, materjał źródłowy, który ma udowodnić jego tezę, a mianowicie że wojna dla Niemiec była do wygrania, gdyby kierujące czynniki były pozwoliły flocie niemieckiej odegrać tę rolę, do której była przygotowana, a której zaprzepaszczenie musiało, zdaniem autora, doprowadzić do katastrofy. Ubocznie w obszernym wstępie dotyka autor zagadnienia czołowych osób w okresie wojny i dochodzi do przeświadczenia, że nie umiano odpowiednich ludzi powołać do pracy; z żalem też podnosi, że nie powołano go do czynnego dowództwa flotą niemiecką.

Materjały przywiedzione składają się z aktów urzędowych, z osobistych współcześnie prowadzonych notatek oraz z listów z walk lub wspomnień innych uczestników tego okresu.

DRIAULT EDOUARD — *La chute de l'Empire. La légende de Napoléon (1812—1815). Paris, 1927, Alcan.—Str. VI, 468.—C.B.W. sygn. 111.953/II.*

Piąty tom ogromnego dzieła Driaulta p. t. *Napoléon et Europe*, rozważa istotę konfliktu rozegranego w tej dobie. Autor charakteryzuje główną cechę wielkich zmagań się zorganizowanych państw między sobą i w ich wnętrzu, jako stały konflikt dwóch czynników tj. walki o wolność i postęp oraz umiłowania władzy i porządku — dochodzi do przeświadczenia, że dzieje napoleońskie wraz z rewolucją francuską i dzieje koalicyj przeciwnapoleońskich można trafnie osądzić dopiero w ramach tak ujętego problemu. Napoleon według Driaulta to spadkobierca Aleksandra Wielkiego, starego Imperium Rzymskiego, Cesarstwa Karola Wielkiego i Cesarstwa średniowiecznego, opartego o dwie potęgi cesarza i papieża, a więc dążący do zorganizowania i wprowadzenia ładu w zbudowane siły organizmu, a to choćby kosztem rozwalenia dotychczasowych instytucyj i drogą obudzenia i powołania do współpracy nowych czynników. Według Driaulta bowiem: L'Empire c'est la Paix! Autor dzieli swą książkę na trzy wielkie rozdziały oraz wstęp i zakończenie. Wstęp: Równowaga europejska. I Księga: Koalicja Europy w r. 1813; 2 księga: Upadek cesarstwa; 3 księga: Święte Przymierze z r. 1815 oraz Zakończenie: Legenda napoleońska.

GIEREN GARHARD, *Mjr. a. D. — Vorkriegs-und Kriegssünden und ihre Lehren. Eine allgemeinverstanliche Studie auf militarischen und militarischpolitischen Gebiet. Leipzig, 1926, Thalacker. — C.B.W. sygn. 111.808/II.*

W założeniu swem książka ta miała być krytyką tych wszystkich dziedzin politycznego, społecznego i wojskowego życia Niemiec przedwojennych i wojennych, które przyczyniły się zdaniem autora do stworzenia rzeczywistych warunków klęski w wojnie światowej, a rozbicia i osłabienia wewnętrznego w dzisiejszych Niemczech. Przewodnią myśl autora i główny błąd, jaki podkreśla autor w ówczesnym ustroju niemieckim, stanowi zanik charakterów i szereg zwyczajów oraz przepisów podkopujących sposobność wyrobienia charakterów. W gruncie rzeczy autor, który jest człowiekiem o ciasnym widnokręgu i którego nawet następstwa wojny mało zdołały nauczyć, podjął się zadania przekraczającego jego siły; ostatecznie też krytyka jego mimo, że w spisie treści wylicza szerokie zagadnienia z dziedziny organizacji wojska, ogólnej i wewnętrznej polityki Niemiec i z przebiegu operacyj wojny światowej, to w sposobie ujęcia jest to krytyka typowego przedwojennego oficera pruskiego, który w pewnych momentach cierpiał na malkontentyzm, a w treści rejestracja dobrze i ogólnie znanych spraw i zdarzeń z doby minionej.

NECHLUDOW A. — *Souvenirs diplomatiques. En Suède pendat la guerre mondiale Paris, 1926. Perrin. Str. 343. — C.B.W. sygn. 111.159/II.*

Pamiętniki Niechludowa, posła rosyjskiego w Szwecji, obejmują okres wojny światowej aż do r. 1917. Autor charakteryzuje najpierw wewnętrzne stosunki w Szwecji, ludność, kraj i zwyczaje, a następnie omawia stosunek Szwecji do Rosji, Francji i Niemiec. Stwierdza też, że o ile do roku 1870 Szwecja sympatyzowała gorąco z Francją, to odtąd częściowo pod wpływem zwycięstw niemieckich, częściowo pod wpływem przymierza Francji z wrogiem Szwecji—Rosją, a wreszcie pod wpływem umiejętnej propagandy niemieckiej — opinja szwecka stanęła podczas wojny światowej po stronie Niemiec, tak że trzeba było wielkiej umiejętności i zręczności Ententy, aby się to nie uwidoczniło w formie czynnej, a ograniczyło tylko do neutralności. Następnie opisuje autor swe ciężkie przeżycia w okresie klęsk rosyjskich, a zwłaszcza w okresie rewolucji i kończy krótkiem sprawozdaniem z nowej placówki madryckiej, którą mu rząd Kiereńskiego wyznaczył. Przed upadkiem Kiereńskiego sam autor podał się do dymisji.

Książkę czyta się łatwo, nie przynosi ona jednak nic ważniejszego do dziejów tej epoki.

Das Russische Orangebuch. Ueber den Kriegsausbruch mit der Türkei. Herausgeb. von Fr. Stieve. Berlin, 1926, Verl. für Kulturpolitik. Str. 187. — C. B. W. sygn. 111.810/II.

Wydawnictwo to obejmuje noty i korespondencję oficjalną przedstawicieli rosyjskich, dotyczące wybuchu wojny i planów odnośnie Turcji. Ogłoszona w swym czasie urzędowo rosyjska księga pomarańczona, która te zagadnienia oświetlała, okazała się sfałszowaną, jak bowiem wskazało porównanie poprzednio wydanych tekstów z materjałami, zawartemi w archiwum Rosyjskiego Min. Spr. Zagr., a uprzystępnionemi obecnie przez Sowiety, teksty te wydano w formie zniekształconej przez opuszczenia. Omawiane wydawnictwo podaje tekst pełny i uwidacznia graficznie wprowadzone uzupełnienia. Z uzupełnień tych wypływa, że Rosja od początku zamierzała w czasie czy po zakończeniu tej wojny sięgnąć po Dardanele i ewentualnie po Konstantynopol i że mocarstwa zachodnie skłaniały się do tej myśli.

Ogłoszona korespondencja dotyczy okresu między 1 sierpnia i 13 listopada 1914 r.

LUTZ HERMAN — *Lord Grey und der Weltkrieg. Berlin, 1927. Verlagsgesellschaft f. Politik. und Geschichte. Str. XII, 421 — C.B.W. sygn. 111.835/II.*

Pamiętniki Lorda Greya, b. ministra spraw zagr. z czasów wojny światowej oraz uzupełnione wydanie angielskich dokumentów oficjalnych o wojnie światowej, stały się przyczyną i podstawą pracy Lutza. Autor, postawiwszy sobie za zadanie wyświetlenie sprawców wojny światowej, sięga wstecz aż do lat ośmdziesiątych XIX wieku i stara się tam uchwycić początek nici, prowadzącej do utworzenia związków członków obu wrogich stron z czasu wojny światowej i do sytuacji, której nieuniknionem następstwem było parcie do wojny. W ostatecznej konkluzji dochodzi autor do zdania, że głównym sprawcą wybuchu wojny była Rosja przez zarządzenie ogólnej mobilizacji, która musiała doprowadzić do wojny; równocześnie jednak wskazuje autor przewinienia zarówno Francji i Anglji, jak Austrji a przedewszystkiem Niemiec i ich Generalnego Sztabu, krzyżującego posunięcia Bethmanna-Hollwega, ówczesnego ministra spraw zagranicznych.

Książka napisana ciekawie, objektywnie i z dużym materjałem dowodowym.

La politique extérieure de l'Allemagne 1870—1914. Documents officiels. Avant-propos de A. Aulard. T. I — 1870 — 1875. Traduction. Paris, 1927, Costes. Str. XXVIII, 284. C.B.W. sygn. 111.943/II.

Znana francuska firma wydawnicza p. n. Sociètè de l'histoire de la guerre — przystąpiła do wydania w tłumaczeniu ogromnej publikacji niemieckiej ogłaszanej w opracowaniu dr. Thimmego, prof. Lepsinsa i prof. Mendelsona Bartholdyego p. t. *Die grosse Politik der europäische Kabinette, 1871—1914.* Publikacja ta, zawierająca przeważnie nieogłoszone a więc i nieznane dotąd dokumenty, przedstawia pierwszorzędną wartość naukową i polityczną. W niemieckiem wydaniu obejmuje już 33 tomy i sięga do r. 1912. Wydawcy francuscy, przystępujący do ogłoszenia tego wydawnictwa w tłumaczeniu francuskiem postanowili zmienić metodę wydawniczą. Niemcy ujęli całość rzeczowo, rozbijając materjał na różnorodne sprawy, nie cofając się nawet przed kawałkowaniem aktów, jeśli one kilku spraw dotyczą, Francuzi znowu zastosowali ścisłą metodę chronologiczną i opuścili wyjaśniające, a właściwe suggerujące uwagi wydawców a ograniczyli się do samych tekstów.

Na wstępie znajduje się chronologiczny rejestr aktów, ogłoszonych w tomie I, podający datę, nazwisko wysyłającego i adresata, przedmiot poruszony w akcie i stronę; w zakończeniu zaś podano skorowidz imion osób, wspomnianych w aktach.

Das Tagebuch der Fürstin Lieven. Mit politischen Skizzen und eigenen Briefen. Hrgb. von Harold Temperley. Uebers. Berlin, 1926, Verlag für Kulturpolitik. Str. 316.—C.B.W. sygn. 112.048/II.

Znana dyplomatka rosyjska, której wpływ zaważył częściowo w latach powstania listopadowego na nieprzyjaznem ustosunkowaniu się rządu angielskiego do sprawy polskiej, pozostawiła pamiętniki, które, wydobyte z półwiekowego ukrycia, pozwalają zdać sobie sprawę ze zdolności i wpływu tej kobiety na ówczesną dyplomację europejską. Wdzięk osobisty, przy wielkich zdolnościach umysłu i lekkość form życiowych pozwoliły jej na odgrywanie wielkiej roli towarzyskiej i politycznej aż go ostatnich chwil życia, zakończonego w r. 1857. Najwybitniejsze osoby ówczesnego świata politycznego należały bądź do grona stałych gości jej salonów, bądź też jako jej kochankowie, powodowały się jej radami i przedstawieniami. Do grona tych postaci należeli Aleksander I, W. Ks. Konstanty, Jerzy IV, Metternich, Talleyrand, Guizot, Wellington i t. d.

Coprawda odnalezione pamiętniki obejmuja tylko lata 1825 — 1830, ale szereg szkiców o poszczególnych osobistościach politycznych, skreślonych jako oddzielne całości tworzy z nich źródło, obejmujące z górą ćwierćwiecze ciekawej epoki dziejów europejskich.

HISTORJA WOJENNA.

THOMAZI A., *cap. — La marine française dans la Grande Guerre (1914—1918). La Guerre Navale dans Adriatique. Paris, 1925, Payot, Str. 247. C. B. W. sygn. 111.594/II.*

Autor książki p.t. *La marine française dans la Grande Guerre (1914—1918). La Guerre navale dans la zone des armées du Nord.* (*Paris, 1925, Payot*) — poświęca tę książkę działaniom floty wojennej francuskiej na Morzu Śródziemnem. Front ten drugorzędnego znaczenia, jeśli idzie o operacje lądowe schodził do roli zupełnie podrzędnej w działaniach morskich. Przeciwnik — austrjacka flota — i słabszy w stosunku do połączonych sił włoskich i francuskich i mniej ruchliwy, nie przedstawiał większego niebezpieczeństwa. Zadania więc floty śródziemnomorskiej polegały głównie na patrolowaniu i zamknięciu austrjackiej floty w portach, jak i na chronieniu transportów wojskowych przed niemieckiemi łodziami podwodnemi.

Do nielicznych ofensywnych działań tej floty należy wypad pod Durazzo, połączony z bombardowaniem tego portu oraz wdarcie się do austrjackiego portu wojennego Poli.

LEONIDOW O.—*Klimient Jefriemowicz Woroszyłow. Moskwa. 1925, Gosudarstwiennoje Wojennoje Izdatielstwo. Str. 55.—C.B.W. sygn. 75.985/I.*

Broszura zawiera życiorys Woroszyłowa, wydany z racji mianowania go przez Centralny Komitet Wykonawczy Z. S. S. R. komisarzem ludowym wojny i marynarki oraz prezesem Rewolucyjnej Rady Wojennej. Autor, opierając się częściowo na fragmentach autobiografji Woroszyłowa, napisał swą książeczkę bardzo żywo i barwnie. Jako rzecz propagandowa roi się aż od superlatywów.

KAKURIN N. — *Wołkowyskoje srażenije. Moskwa—Leningrad, 1927, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo.—Otdieł Wojennoj Litieratury. Str. 75, 6 szkiców.—C.B.W. sygn. 76.820/II.*

Praca Kakurina jest studjum taktycznem o jednym z epizodów operacji niemeńskiej—o bitwie pod Wołkowyskiem, będąc rosyjskim odpowiednikiem polskiej pracy kpt. Demkowskiego p.t. „Bitwa pod Wołkowyskiem", stanowiącej tom IV studjów taktycznych Wojskowego Biura Historycznego.

Autor wykorzystał do swej pracy cały materjał archiwalny, w przedstawieniu zaś działań polskich oparł się na pracy Demkowskiego, o której wyraża się pochlebnie.

SZECHAJEW B.—*Bojewaja żizń 16 strielkowoj Uljanowskoj imieni Kikwidze diwizji Moskwa — Leningrad, 1926. Gosudarstwiennoje Wojennoje Izdatielstwo. Str. 108, 5 szkiców.—C.B.W. sygn. 75.998/II.*

Autorem książki jest były szef sztabu 16 dywizji, który na podstawie nielicznych zachowanych dokumentów, a głównie notatek i wspomnień uczestników walk, opracował krótką historję dywizji od chwili jej powstania do końca wojny domowej.

Dywizja została zorganizowana w maju 1918 r. w Tambowie przez Gruzina Kikwidze. Zaraz po zorganizowaniu wzięła udział w walkach z kozakami gen. Krasnowa a następnie z armją gen. Dienikina. Po zlikwidowaniu oddziałów dienikinowskich, 16 dywizja została przewieziona na front polski, gdzie wzięła w składzie 15 armji sowieckiej udział w pierwszej i drugiej ofensywie Tuchaczewskiego. Po ukończeniu wojny z Polską jedna z brygad 16 dywizji (46) walczyła latem 1921 r. z oddziałami partyzanckiemi Antonowa w Tambowskiej gubernji.

MÜHLMANN CARL, *Dr. Mjr. — Der Kampf um die Dardanellen 1915. (Schlachten des Weltkrieges. Bd. 16). Oldenburg, 1927, Stalling. Str. 195, 4 mapy.—C.B.W. sygn. 112.016/II.*

Operacje dardanelskie stanowią specjalny odcinek frontu wojny światowej, a to zarówno ze względu na odmienny charakter taktycznych posunięć, wypływających z połączenia elementów wojny morskiej z wojną lądową i nawet z jej działem walki o fortyfikacje, jak i ze względu na specjalną doniosłość tego odcinka dla pierwszorzędnych posunięć politycznych. Operacjom tym poświęca też wielką uwagę zarówno wojskowa literatura angielska jak i turecka, a obecnie i niemiecka. Front ten nie leżał coprawda w zakresie bezpośredniego współdziałania niemieckiego i stanowił może najwięcej turecki odcinek całego frontu tureckiego, niemniej Niemcy w osobie marszałka Limana v. Sandersa i jego sztabu odegrali w nim pierwszorzędną rolę. Książka Mühlmana stanowi obok współcześnie wydanej książki Kannengiessera (*Gallipoli.* Berlin, 1927 C. B. W. sygn. 112.038/II), drugą monografję poświęcono temu zagadnieniu. Autor, były członek niemieckiej misji wojskowej w Turcji, a następnie, jako wcielony do czynnej armji tureckiej, uczestnik tych operacyj opisuje, oparty na materjałach źródłowych, zaczerpniętych z Kriegsarchiv w Berlinie, przebieg działań dardanelskich. Po rozdziałach poświęconych odmalowaniu działalności niemieckiej misji wojskowej w Turcji, po uwydatnieniu politycznego, strategicznego i taktycznego znaczenia Dardaneli i po omówieniu planów operacyjnych angielsko-francuskich, przechodzi autor do przedstawienia pierwszych działań, połączonych z próbą gwałtownego sforsowania cieśnin dardanelskich. Następnie omawia dokładnie walki, związane z lądowaniem oraz okres walki pozycyjnej na Gallipoli, a wreszcie dramatyczny moment z sierpnia 1915, gdy właściwie pewne zwycięstwo Anglików zdołano jednak unicestwić, a to dzięki z jednej strony wielkiej dzielności żołnierza tureckiego, a z drugiej nieumiejętności wyzyskania korzystnego położenia przez Anglików. Końcowe rozdziały poświęca autor przedstawieniu świetnej organizacji przez Anglików działań odwrotowych oraz politycznej ocenie zwycięstwa tureckiego.

KANNENGIESSER, *Pascha—Gallipoli. Bedeutung und Verlauf der Kämpfe 1915. Berlin, 1927. Schlieffen-Verlag. Str. 239.—C.B.W. sygn. 112.038/II.*

Autor, przed wojną członek niemieckiej misji wojskowej w Turcji, a od wybuchu wojny wzięty w stan czynnej armji tureckiej, opisuje w formie popularnej, choć nie pozbawionej poważnego materjału cyfrowego i objektywnego rusztowania faktów—przebieg operacyj na Gallipoli. Oddając w pełni

wyrazy uznania zarówno planom Anglików, którzy byli dowódcami tej akcji, jak i dzielności wojsk biorących w niej udział — podkreśla autor wyrobienie i ofiarność żołnierza tureckiego, a przedewszystkiem trafność decyzyj głównodowodzącego tego frontu t. j. marszałka Limana v. Sandersa.
Książka napisana żywo, objektywnie i z taktem.

FRANÇOIS HERMAN, *Gen. — Der deutsche Kronprinz. Der Soldat und Heerführer. Leipzig, 1926, Koch. Str. 247.—C. B. W. sygn. 111.958/II.*

Książka o charakterze wybitnie propagandowym, obliczona na wzbudzenie kultu dla byłego następcy tronu niemieckiego, który, jak wiadomo, nie cieszył się nigdy w Niemczech zbyt wielką popularnością. Ponieważ zaś trudno było coś większego o nim napisać, opracował autor w skrócie historję wojny na zachodnim froncie, na odcinku, który podlegał dowództwu następcy tronu Wilhelma, jak wiadomo bowiem 32 letni następca tronu, który w dniu wybuchu wojny był świeżym dowódcą pułku, awansował odrazu na dowódcę armji a następnie grupy. Książka chybia celu, ks. Wilhelm, który wogóle nie był żadną indywidualnością, w powodzi tych zdarzeń tem więcej znika.

PALAT (PIERRE LÉHAUCOURT), *gén. — La grande Guerre sur le front occidental. Tome XII. L'année d'angoisse 1917. Paris, 1927, Levrault. Str. 657, 4 mapy—C.B.W. sygn. 4.342/II.*

Rok 1917 stanowił dla Ententy kulminacyjny punkt niepowodzeń, zaczął go bowiem przewrót rosyjski, eliminujący poważnego sprzymierzeńca i zwalniający siły niemieckie dla działań na froncie zachodnim, potem nastąpiła nieudana, krwawo odparta ofensywa francuska, która nie tylko zachwiała odporność społeczeństwa francuskiego ale i podkopała tak dalece zaufanie frontu, że trzeba było energicznej a równocześnie rozumnej interwencji marsz. Focha i Petaina dla przywrócenia nadwyrężonej równowagi, wreszcie nastąpiła groźna austrjacko-niemiecka ofensywa we Włoszech, zakończona rozgromieniem sił włoskich i zmuszająca do łatania tego frontu siłami frontu francusko-angielskiego.
Przebieg tych wydarzeń zilustrowany nowemi materjałami omawia XII tom ogromnego dzieła gen. Palata.

KRAFFT VON DELLMENSINGEN, *Gen. — Der Durchbruch am Isonzo. T. II—Die Verfolgung über den Tagliamento bis zum Piave. (Schlachten des Weltkrieges. Bd. 12. b). Berlin, 1926, Stalling. Str. 296, 3 mapy i 28 rycin. — C. B. W. sygn. 112.015/II.*

Po pierwszym tomie, poświęconym bitwie pod Tolmein i na Flitschu, a więc omawiającym przebieg austrjacko-niemieckiej ofensywy aż do 27 października 1917, wydano tom drugi, obejmujący całość działań końcowych. W układzie podobnym do pierwszego, przechodzi autor dzień po dniu przebieg akcji i w żywym opisie omawia zaszłe wypadki. Część ta w stopniu wyższym uwzględnia zapatrywania dowódców austrjackich, a stara się dotrzeć i źródeł przeciwnika.
Dzieło, zamykające w dwu tomach jeden z najciekawszych momentów wojny światowej, uderzający śmiałością planu, precyzyjnością wykonania i szybkością działań, przedstawia poważną wartość naukową.

BEUMELBURG WERNER — *Loretto, dargestellt auf Grund einer historischen Studie. Oldenburg, 1927, Stalling. Str. 221.—C.B W. sygn. 112 017/II.*

Wzgórze Loretto, nazwane od kaplicy Matki Boskiej Loretańskiej, stanowiło jeden z punktów frontu zachodniego, o którego posiadanie z wyjątkową zaciętością walczono. Na fakt ten składały się zarówno taktyczne jak i moralne momenty. Wzgórze to, dominując nad okolicą, dawało pewne korzyści posiadającemu, równocześnie zaś współdziałała tu legenda, mówiąca o tem, że posiadacz tego wzgórza wyjdzie zwycięsko z wojny. Suggestywność tej

legendy opanowała z biegiem czasu obu przeciwników, dodając zaciętości ich krwawym zmaganiom i stając się źródłem szczególnej inwencji, co do doboru nowych środków i nowych metod walki dla odparcia czy wyparcia przeciwnika.

Autor, oparty na obfitym materjale źródłowym, opisuje te walki, począwszy od r. 1914 aż do 1918.

MANTEY, *Obst.—Kartenbild des Marnefeldzuges und der Marneschlacht vom 28 August bis 10 September 1914. Perlin, 1927. Mittler. Str. 54, 14 map. — C.B.W. sygn. 112.010/II.*

Autor dał w swej pracy klucz do rozległego dzieła, wydanego przez Reichsarchiv a poświęconego bitwie nad Marną. Praca składa się z dwóch części t j. z tekstu, który krótko zaznajamia z sytuacją każdej armji niemieckiej w danym dniu oraz z 14 map, z których każda daje wrysowaną sytuację bojową obu przeciwników w danym dniu, począwszy od 28 sierpnia do dnia 15 września, t. j. do dnia zakończenia pościgowej ofensywy Joffre'a.

VALARCHE E., *col.—Le combat d'Arsimont. Paris, 1926, Levrault. Str. 110, 2 szkice, 1 mapa.— C.B.W. sygn. 111.844/II.*

Płk. Valarche przedstawia przebieg bitwy, którą stoczyła w dn. 21 i 22 sierpnia 1914. 19 dywizja, z 5 armji francuskiej, przeznaczonej do wstrzymania rozpoczynającej się granicznej ofensywy niemieckiej. Bitwa zakończyła się odwrotem francuskiej dywizji.

LEGRAND-GIRARDE, *gèn. —L'arrière aux armeés sous Louis XIII. Paris, 1927, Levrault. Str. XI, 287.—C.B.W. sygn. 111.920/II.*

Autor poświęca tę książkę początkom organizacji służby etapów, a więc czasom Ludwika XIII. Z racji długoletniej wojny ówczesnej (trzydziestoletnia) i wewnętrznych walk religijnych, osiągających kulminacyjny punkt w oblężeniu twierdzy protestanckiej Rochele—kraj tak zubożał a potrzeby wojska tak się wzmogły, że nie można było opierać się tylko na dotychczasowym systemie oddziałowym rekwizycyj. Kardynał Richelieu więc, zrozumiawszy nieodzowność zorganizowania oddzielnej służby czy urzędu dla zaprowiantowania i zaopatrzenia w amunicję wojsk, powołał na to stanowisko biskupa Crusy de Marcillac. Biskup, kierujący temi sprawami w latach 1635 — 1638, dał podwaliny tej służbie; pracę zaś jego odzwierciadla wydobyta przez autora obszerna korespondencja, dotycząca jego działalności.

MARTYNOW E.—*Korniłow. Leningrad, 1927, Sztab R. K. K. A. Naucznoustawnoj Otdieł. Izdanije wojennoj tipografji uprawlenija dielami Narkomwojenmor i R. W. S. S. S. S. R. Str. 196.—C. B. W. sygn. 76 753/II*

Przedmiotem monografji Martynowa jest próba zamachu stanu, podjęta w sierpniu 1917 r. przez owczesnego rosyjskiego wodza naczelnego gen. Korniłowa w celu obalenia rządu Kierienskiego. Autor rozpatruje ten zamach na tle stanu politycznego i społecznego, jaki wytworzył się w tym czasie w Rosji. Martynow dobrze znał Korniłowa, który podczas służby w Syberji w Zaamurskim korpusie straży pogranicznej był jego podkomendnym, a następnie około roku spędził razem z nim w niewoli austrjackiej. Rozwiewa on w znacznej mierze legendę, jaka się wytworzyła dokoła postaci gen. Korniłowa. Korniłow w jego oświetleniu jest człowiekiem bardzo energicznym i ambitnym, odznaczającym się wyjątkową wprost łatwowiernością i brakiem krytycyzmu zarówno w stosunku do własnej osoby, jak i swego otoczenia, dzięki czemu ulegał łatwo wpływom różnych awanturników politycznych (np. jego sekretarz Zawojko). Z uznaniem natomiast podkreśla Martynow wielką uczciwość Korniłowa, kontrastowo odcinającą się na tle powszechnych nadużyć, których widownią było wojsko rosyjskie zwłaszcza na schyłku monarchji.

SOKOŁOW-STRACHOW K. — *Zimniaja kampanija w Karelji w 1921/22 godu. Leningrad, 1927, Sztab R. K. K. A. Uprawlenije po Issledowaniju i Ispolzowaniju Opyta Wojn. Wojennaja tipografja uprawlenija diełami Narkomwojemor i R. W. S. S. S. S. R. Str. 162. — C. B. W. sygn. 76.720/11.*

Autor wykorzystał w swej pracy całą, dość nieliczną zresztą, literaturę przedmiotu i materjał archiwalny w postaci aktów operacyjnych i wywiadowczych sztabu Piotrogrodzkiego Okręgu Wojskowego. Przedstawia on przebieg powstania w Karelji (dawna Ołoniecka gubernja), które wybuchło jesienią 1921 r. pod kierownictwem i przy pomocy fińskiego Skydskooru. Główną uwagę zwraca na taktyczne właściwości walki zimowej w tamtejszych warunkach. Książka składa się z 8 rozdziałów: I — Wstęp; II — Karelja (opis wojskowo - geograficzny); III — Sytuacja polityczna w przededniu kampanji karelskiej i przygotowania do powstania; IV — Pierwszy okres kampanji—wtargnięcie Finów do Karelji; V — Przygotowania czerwonej armji do drugiego okresu kampanji; VI — Drugi okres kampanji—ofensywa czerwonej armji od 24. XII. 1921. do 17. II. 1922 r.; VII — Wnioski ogólne; VIII—Aneksy (noty wymieniane pomiędzy rządami sowieckim i fińskim w sprawie powstania karelskiego, rozkazy i instrukcje dla oddziałów sowieckich, działających w Karelji, ordre de bataille oddziałów sowieckich).

Les campagnes coloniales Belges 1914—1918. Bruxelles, 1927, Impr. typographique de l' I. C. M. T. I. Str. 406.—C. B. W. sygn. 111.944/.II

Oficjalne wydawnictwo belgijskiego Min. Obr. Narodowej, dotyczące wojny kolonialnej, ma się rozpadać według planu wydawniczego na trzy tomy. Tom I. obejmuje działania z lat 1914/15 w Kamerunie i Rhodesji oraz defensywę na wschodniej granicy posiadłości belgijskich. Tom II obejmuje operacje roku 1916 w Ruandzie i Orundzie, doprowadzające do zdobycia tych dwóch prowincyj i współdziałania przy zajęciu Tabory stolicy kolonji niemieckiej po krwawych walkach pod Itagą i Luganguru. Tom III ma być poświęcony walkom z r. 1917, a więc współdziałaniu sił belgijskich z angielskiemi w likwidacji ofensywy wojsk niemieckich oraz w zdobyciu miejscowości Mehenge.

BAUER, *Obst.—Der grosse Krieg in Feld und Heimat. Erinnerungen u. Betrachtungen. Tübingen, 1921. Die Ursachen des Deutschen Zusammenbruches in Jahre 1918. Der innere Zusammenbruch. Berlin, 1926, Deutsche Verlagsgesellschaft für Politik und Geschichte. Str. 421.—C. B. W. sygn. 110.565/II.*

Wyłonionia przez parlament niemiecki komisja dla zbadania przyczyn przegranej wojny, wydała z kolei ogromny tom, poświęcony rozpatrzeniu wewnętrznych czynników, które zaważyły na biegu wypadków podczas wojny światowej. Główny zaś nacisk położono na zagadnienie: rola parlamentu niemieckiego podczas wojny światowej. Obszerny materjał zebrany w tym celu opiera się zarówno na dokładnem przestudjowaniu całej pamiętnikarskiej literatury głównych postaci z czasu wojny oraz na przesłuchaniu szeregu osób, które bądź na biegu wypadków wycisnęły swe piętno, bądź też o istotnych drogach rozwoju wypadków mogły być dobrze poinformowane. Sprawozdanie to omawia więc stanowisko parlamentu wobec najważniejszych spraw zarówno wewnętrznej jak i zewnętrznej polityki, a więc t. zw. Burgfrieden zawarty międrzy partjami na początku wojny, znaną sprawę t. zw. Pokojowej rezolucji i notę papieską a dalej zagadnienie zmiany konstytucji niemieckiej, zmiany pruskiej ordynacji wyborczej i ugruntowanie parlamentarnych rządów. Osobno rozpatruje sprawozdanie pertraktacje pokojowe w Brześciu n/B. oraz warunki pokoju bukaresztenskiego a kończy rozpatrzeniem stanowiska Naczelnego Dowództwa oraz omówieniem sprawy belgijskiej, polskiej, kurlandzkiej i litewskiej. W rezultacie ostatecznym doszła Komisja do przeświadczenia, że głównym winowajcą był brak czynnika odpowiedzialnego, któryby w trafnem ocenieniu sytuacji umiał był narzucić Naczelnemu Do-

wództwu Niemieckiem swą wolę i w odpowiedniej chwili, t. j. jeszcze przed katastrofą doprowadził do zawarcia pokoju, choćby kosztem wszystkich militarnie osiągniętych terytorjalnych nabytków.

OLIKOW S. — *Dizziertirstwo w Krasnoj armji i bor'ba s nim. Leningrad, 1926, Sztab R. K. K. A. Uprawlenije po Issledowaniju i Ispolzowaniju Opyta Wojn. Izdanije wojennoj tipografji uprawlenija dielami Narkomwojenmor i R.W.S.S.S.R. Str. 128. — C B.W. sygn. 76.392/11,*

Praca Olikowa jest pierwszą próbą oświetlenia sprawy walki z masową dezercją w wojsku sowieckiem podczas wojny domowej. Dezercja ta, zwłaszcza w r. 1919, przyjęła ogromne rozmiary. Do walki z nią utworzone zostały w grudniu 1918 r. specjalne komisje centralne, okręgowe i powiatowe, które rozpoczęły energiczną akcję. Ponieważ same tylko środki represyjne okazywały się małoskuteczne, przeto ucieknięto się do bardzo umiejętnie zorganizowanej agitacji, przyrzekając wszystkim dobrowolnie powracającym dezerterom całkowitą amnestję. Tym, którzy nie wrócili odbierano ziemię i inwentarz, oddając je rodzinom żołnierzy, wreszcie specjalne oddziały, złożone przeważnie z komunistów, urządzały obławy na ukrywających się w lasach i na polach dezerterów. Dowodem tego, jak olbrzymia była ilość dezerterów może świadczyć liczba tych, którzy zarówno zgłosili się dobrowolnie jak i zostali schwytani w ciągu r. 1919 — wynosi ona 1.761.105 (z tego dobrowolnych — 898 533 i zatrzymanych 862 572).

Książka składa się ze wstępu, omawiającego organizację czerwonej armji i 5 rozdziałów: I — Organizacja centralnych komisyj do walki z dezercją; II — Metody walki z dezercją w czerwonej armji; III — Prace i polityka represyjna komisyj do walki z dezercją; IV — Polityczna praca komisyj i zapobiegawcze środki walki; V — Wnioski.

Na końcu książki podane są dokumenty, a mianowicie dekrety, instrukcje i t. p.

Bieloje Dieło. tom III. Berlin, 1927, „Miednyj Wsadnik". Str. 236. — C.B.W. sygn. 76. 739/II.

Trzeci tom „Biełogo Dieła" zawiera następujące wspomnienia i materjały do historji rosyjskiej wojny domowej.

S. Gorodieckij — Utworzenie okręgu północnego (początek walk na Murmanie).

W. Maruszewskij — Rok na północy (dokończenie — walki na Murmanie w r. 1919).

Mowa gen. Ironside'a do oficerów rosyjskich dn. 12. XI. 1918 r. i wywiad z angielskim chargé d'affaires na Murmanie Lindley'em.

A. Bragin—(sceny z pobytu gen. Korniłowa w więzieniu bychowskiem),

S. Paul — Z Korniłowem (dziennik z t. zw. lodowej wyprawy).

R. Sztejfon — Kampanja Bredowa (autor, b. szef sztabu oddziału gen. Bredowa, opisuje odwrót z Odesy do Polski, internowanie w polskich obozach koncentracyjnych oraz powrót z Polski na Krym do armji gen. Wrangla).

A. Gutman-Gan — Dwa powstania (przeciwbolszewickie — w sierpniu 1918 r. w Iżewsku i Witkinsku na Uralu i w grudniu tegoż roku w Omsku)

A. Gutman-Gan — Wydanie adm. Kołczaka (list do redakcji wyjaśniający okoliczności, wśród których nastąpiło wydanie przez Czechów adm. Kołczaka).

Ks. A. Lieven — W południowej części ziem bałtyckich (walki oddziałów Lievena i Bermonda w Estonji).

D. Potockij — Przed zajęciem Rygi (opis okoliczności poprzedzających zdobycie Rygi w maju 1919 r. przez żelazną dywizję niemiecką gen. von der Goltza i rosyjskie oddziały ochotnicze).

G. de Tillot — Wysadzenie prochowni (próba wysadzenia prochowni sewastopolskiej w 1925 r. przez antysowiecką grupę terorystyczną).

Ataman Diergacz — W paszczy Cze-Ka (wspomnienia dowódcy oddziału partyzanckiego „Zielony Dąb", działającego wiosną 1919 r. na Białorusi). Na końcu książki znajduje się indeks osób.

PRZEMYSŁ I GÓRNICTWO.

STORM ERNST, *Dr. — Geschichte der deutschen Kohlenwirtschaft vom 1913 — 1926. Berlin, 1927, Phönix-Verlag, Sivinna. Str. XV, 411. — C. B. W. sygn. 111. 820/11.*

Autor opisuje w sposób krótki, oparty jednak w całości albo na urzędowych materjałach danych przedsiębiorstw lub wykazach statystycznych, albo też na podstawie osobistej obserwacji, historję gospodarki węglowej niemieckiej w latach od 1913 do 1926. Ze względu na rozległość tematu i ogrom źródeł ograniczył się do rozpatrzenia najważniejszych terenów, inne zaś dotknięte zostały tylko ubocznie. Głównie więc opisuje wielkie rewiry węgla brunatnego i kamiennego, a więc rewiry środkowoniemieckie i nadelbiańskie, ubocznie nas dotyka rewirów nadreńskich. Dużo za to miejsca poświęca autor Śląskowi, co tłumaczy dostępnością źródeł oraz osobistą znajomością tego terenu. Szczególną uwagę zwraca autor na działalność karteli węglowych, które jego zdaniem zasłużyły się tak bardzo około podniesienia gospodarstwa węglowego, ponadto obszernie omawia niemiecką politykę frachtową w odniesieniu do węgla.

Nie ograniczając się jednak do samej historji, rozważa autor także drogi i środki dalszego rozwoju niemieckiej gospodarki węglowej.

KAFENHAUS L., *prof. — Gosudarstwiennaja pomyszlennost' S. S. S. R. w 1925/26 g. Moskwa—Leningrad 1927, Promizdat. Str. 121.—C.B.W. sygn. 76.657/II.*

Książka opiera się na materjałach Centralnego Wydziału Statystyki Z. S. R. R. W opracowaniu jej wziął udział szereg pracowników tego wydziału. Składa się z następujących rozdziałów: I — Ogólne dane; II — Praca w przemyśle; III — Zaopatrzenie w opał; IV — Wytwarzanie środków wytwórczości. V — Wytwarzanie przedmiotów bezpośredniego użytku; VI—Ogólne wnioski i perspektywy.

ŁOBOW S.—*Promyszlennost' R.S.F.S.R. Moskwa—Leningrad, 1927, Gosudarstwiennoje Izdatielstwo. Str. 169.*

Jest to przerobiony i uzupełniony referat przewodniczącego Wyższej Rady Gospodarstwa Narodowego (W.S N.Ch —Wysszij Sowiet Narodnogo Chozijstwa), wygłoszony na XIII wszechzwiązkowym zjeździe Sowietów. Omawia on znaczenie i właściwości przemysłu R.S.F.S.R., dającego około $^1/_3$ ogólnej produkcji całego Związku. Należy zauważyć, że obecnie jest już na ukończeniu podział przemysłu Z.S S.R. na związkowy, obejmujący najważniejsze dziedziny wytwórczości, przemysł poszczególnych republik oraz lokalny.

RÓŻNE.

A. TOPORKOW.—*Mietod wojennych znanij. Leningrad, 1927, Szlab R.K.K. A. Nauczno—Uslawnoj Otdiel. Izdanije tipografji uprawlenija dielami Narkomwojenmor i R.W.S.S.S.S.R. Str. 191.—C.B.W. sygn. 76.721/II.*

Praca Toporkowa występuje przeciwko odrębności nauki wojskowej jako pewnego zamkniętego całokształtu, wykazując ścisłą jej zależność zarówno od ogólnego rozwoju nauki w kraju jak i jego stanu ekonomicznego. Składa się ona z 7 szkiców: I—Wojna jako zjawisko społeczne; II — Historja; III—Konkretny charakter myśli wojskowej; IV—Myśl i czyn; V—Analiza; VI—Ciągłość; VII—Metoda djalektyczna.

SPIS DZIEŁ OMÓWIONYCH

Str.

Artiemienko, Blumberg i Wolf— Podwiżnoj łagier 1
Awinowickij — Wojenno-chimiczeskoje dieło 5
Auerbach—Le rattachement . . 7
Ausbildungsvorschrift 2
Bauer—Der grosse Krieg . . . 16
Beumelburg—Loretto 14
Bloch—La guerre chimique . . 5
Brilewicz, Simanow i Spiring — Wojskowoje inżeniernoje dieło 4
Bułygin—Striełkowyj sport . . . 2
Les campagnes coloniales Belges 16
Derber i Szer—Oczerki 9
Dieło Biełoje 17
Doliwo - Dobrowolskij — Tichookieanskaja problema . . . 8
Driault—La chute de l'Empire . 10
François-Der deutsche Kronprinz 14
Gieren — Vorkriegs-und Kriegssünden 10
Głazatow i Aleksiejew — Takticzesko-striełkowaja podgotowka 2
Gurow—Ochranienije 2
Juppe—Unterrichtsbuch 4
Kazaczkow — Kak polzowat'sia kartami 9
Kakurin — Wołkowyskoje srażenije 12
Kannengiesser—Gallipoli 13
Kowalenko – Kniżka 8
Krafft v. Dellmensingen — Der Durchbruch 14
Kafenhaus — Gosudarstwiennaja promyszlennost' 18
Legrand-Girarde—L'arrière . . 15
Leonidow—Woroszyłow 12
Lieven—Das Tagebuch 12
Lignau—Woorużenije 3
Lutz—Lord Grey 11
Łobow—Promyszlennost' R.S.F S.R. 18
Mantey—Kartenbild 15
Martynow—Korniłow 15
Mehler—Geländebeurteilung . . 8
Mühlmann — Der Kampf um die Dardanellen 13
Nagijew—Indja 7
Nechludow—Souvenirs 10
Olikow—Dieziertirstwo 17
Ordynskij – Otdielenije 2
Orangebuch russische 11
Palat—La grande Guerre . . . 14
Pagézy—L'emploi du canon de 75 3
Pechaud—Politique 6
Pietrow—Morskaja oborona . . 5
La politique extérieure de l'Allemagne 11
Reingold — Osnownyje woprosy 7
Roques—Le contrôle militaire . 6
Schwarte—Kriegstechnik 3
Sokołow - Strachow — Zimniaja kampanija 16
Spiring—Okapywanije 4
Swiatłowskij—Ekonomika wojny 6
Storm—Geschichte der deutschen Kohlenwirtschaft 18
Stuhlmann—Der deutsche Heeresbücherei 1
Szechajew—Bojewaja żizń . . . 13
Szczepański—Politik als Kriegsführung 6
Szildbach—Czto nużno znat' krasnoarmiejcu 4
Szubin—Mieżdunarodnyje organizacji 7
Timofiejew — Ekonomiczeskaja gieografija S. S. S. R. . . . 8
Tirp tz—Politische Dokumente . 9
Thomazi—La marine française . 12
Toporkow — Mietod wojennych znanij 18
Valarche—Le combat d'Arsimont 15

SPIS DZIEŁ OMÓWIONYCH

	Str.		Str.
Artamonow—Blumberg i Wolf		S. R.	18
Podwiżnoj łagier	1	Mantey—Marterbild	18
Awinowickij — Wojenno-chimiczeskoje dieło	5	Martynow—Konnica	11
Auerbach—Le rattachement	7	Mahler—Gefechtsbeurteilung	6
Ausbildungsvorschrift		Mühlmann — Der Kampf um die Dardanellen	15
Bauer—Der grosse Krieg	10	Nagajew—Indja	7
Beumelburg—Loretto		Nechludow—Souvenirs	10
Bloch—La guerre chimique	[illegible]	Ojkow—Dieziertirstwo	17
Bylewicz, Simanow i Spring		Ordyńskij—Otdielenije	9
Wojskowoje izobrietatielstwo dieło	4	Orangebuch russische	11
Bałygin—Strielkowyj sport	2	Palat—La grande Guerre	14
Les campagnes coloniales belges	16	Pagézy—L'emploi du canon de 75	3
Derber i Szer—Oczerki	9	Pechaud—Baltique	6
Dieło Bieliaje	17	Pietrow—Morskaja oborona	5
Dokukin-Dobrowolskij — Tichookieanskaja problema	8	La politique extérieure de l'Allemagne	11
Driault—La chute de l'Empire	10	Reingold — Osnownyje woprosy	7
Französ—Der deutsche Kronprinz	14	Rogues—Le contrôle militaire	6
Gieren — Vorkriegs-und Kriegssünden	10	Schwarte—Kriegstechnik	3
Głazatow i Aleksiejew — Takticzesko-strielkowaja podgotowka	2	Sokołow-Strachow — Zimniaja kampanija	16
Gurow—Ochrapienije		Spring—Okapywanije	4
Jupp—Hinter den		Światłowskij—Ekonomika wojny	8
Kaszczenko—Kak gotowaja		Storm—Geschichte der deutschen Kohlenwirtschaft	18
Karta		Stuhlmann—Das deutsche Heeres-Kochbuch	1
Kakurin—Wojskowskoje srażenije		Szechajew—Bojewaja	13
Kannengiesser—Gallipoli	14	Szczepański—Politik als Kriegsführung	8
Kowalenko—Kniżka	8	Szubbach—Czto nużno znat' krasnoarmiejcu	4
Krafft v. Dellmensingen — Der Durchbruch		Szubin—Mieżdunarodnyje organizacji	7
Kalenhaus — Gosudarstwiennaja promyszlennost'	13	Timofiejew — Ekonomiczeskaja geografija S. S. S. R.	8
Legrand-Girarde—L'arrivée	17	Tirpitz—Politische Dokumente	9
Leonidow—Woroszyłow	18	Thomazi—La marine française	12
Lieven—Das Tagebuch	12	Toporkow — Mietod wojennych znanij	18
Lignau—Woorużenije	3	Valarché—Le combat d'Arsimont	15
Lutz—Lord Grey	11		
Łobow—Promyszlennost' K.S.P.			